

İLKÖĞRETİM 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKÇE DERSİ DİNLEME BECERİSİ FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ANKET GELİŞTİRME

DEVELOPING A SURVEY ON 6TH GRADE STUDENTS' AWARENESS OF LISTENING SKILLS IN TURKISH CLASSES

Abdullah ŞAHİN*

Gülnur AYDIN**

Özet

Bu çalışmada, 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarını, yani dinleme becerileri konusunda kendilerini nasıl algıladıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Örneklem olarak Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı eğitim-öğretim hizmeti veren, sosyo-ekonomik durumları farklı, 4 ilköğretim okulunun 6. sınıf öğrencileri alınmıştır. 2005 Türkçe Dersi İlköğretim Programı'nda yer alan dinleme kazanımlarının belirli konularda sınıflandırılmasıyla, 5 temel boyut belirlenmiştir. Ölçekteki maddeler dört basamaklı Likert tipi (Her zaman, Sık sık, Bazen, Hiçbir zaman) ölçek şeklinde ifade edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular doğrultusunda, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarını belirlemeye yönelik hazırlanan anketin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, Temel dil becerileri, Dinleme, Dinleme farkındalık anketi.

Abstract

In this study it is aimed to build up a measurement for finding out 6th grade students' awareness of listening skills in Turkish classes (In other words, how they find themselves about their listening skills). Sample group is taken from 4 primary public schools of Ministry of National Education in Erzurum, consisting of 6th grade students from different socio-economical groups. Components of the scale is reflected as Likert Type scale (always, often, sometimes, never). After the findings from validity and reliability studies, it can be concluded that the 'survey' that is prepared to find out the awareness of the 6th grade students' listening skills in Turkish classes, is a valid and reliable instrument.

Key Words: Teaching Turkish, basic language skills, listening, survey on 'the awareness of listening

1. GİRİŞ

Dil, iletişimin vazgeçilmez ögesidir. Birey dil vasıtasıyla duygu, düşünce ve bilgilerini karşısındakine aktarırken, diğer yandan öteki insanı da ortaya koyar. Öteki insanla paylaşımın sağlanmasında onun aktardıklarının da anlaşılması ön koşuldur.

Ana dili eğitimi, anlama becerileri (dinleme, okuma) ve anlatma becerilerini (konuşma, yazma) geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu becerilerin sistemli bir şekilde geliştirilmesi ilköğretim Türkçe derslerinde başlamakta, gelişimin temelini ise dinleme becerisi oluşturmaktadır.

Her ne kadar ilköğretim müfredatlarında temel dil becerilerinin her birine ayrı ayrı zaman ayrılıyor görünse de aile ortamında temelleri atılan dinleme ve konuşma becerileri, okul ortamında genellikle ihmal edilmektedir. İlköğretimde öğretmenler tarafından, öğrencileri iyi okuma, iyi yazma, dil bilgisi ve kısmen iyi konuşma konularında geliştirmek için çaba harcanırken dinleme becerisi genellikle geri plâna itilmektedir.

Tablo 1: Dinleme Öğretimine Verilen Önem

	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
Öğrenilen	<i>birinci</i>	<i>ikinci</i>	<i>üçüncü</i>	<i>dördüncü</i>
Kullanılan	<i>En çok (%45)</i>	<i>Çok (%30)</i>	<i>Az (%16)</i>	<i>En az (%9)</i>
Öğretilen	<i>En az</i>	<i>Az</i>	<i>Çok</i>	<i>En çok</i>

Yukarıdaki tablodan da görüleceği gibi ilk öğrenilen ve en çok kullanılan beceri olmasına rağmen eğitim-öğretimi en az yapılan beceri dinlemedir. Oysa "ortalama zekaya sahip öğrenciler arasında, öğrencinin dinleme yeteneğiyle başarı derecesi arasındaki ilişki, bir kişinin zeka düzeyiyle o kişinin başarı derecesi arasındaki ilişkiye göre daha yüksektir" (Robertson, 2008: 51).

* Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü. E-Mail: abdsahin25@hotmail.com

** Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi. E-Mail: gulaydin25@hotmail.com

Anlama kavramı büyük ölçüde dinleme becerisiyle ilişkilidir. Ana dili becerilerinin gelişiminde, temelde yer alan dinleme becerisi “konuşmada ileri sürülen düşünceleri anlamak, yorumlamak, değerlendirmek, organize etmek, aralarındaki ilişkileri saptamak, belleğimizde saklamaya değer bulduklarımızı seçip ayırmak” (Taşer, 1996, 214) anlamına gelmektedir.

Ozman ve Gürbüz (2006:140), Türkçe derslerinde dinleme ile ilgili etkinliklerin, diğer etkinliklere göre geri plânda kaldığını, bu yüzden de bireylerin ‘etkili dinleme’ davranışı göstermelerinin daha zayıf oranda gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Dinleme ile ilgili yapılacak olan her türlü etkinlik, öğrencilerin dinlediğini daha iyi anlaması için atılmış bir adım olacaktır. Hayatımızın büyük bir bölümünü dinleme etkinliği içerisinde geçirdiğimiz için bu beceri oldukça önemlidir (Özbay, 2005, 48). Sever’e (2000, 9) göre, dinleme, çocuğun yaşamında yer alan ilk ana dili ve anlama etkinliğidir. Birey okul öncesine ait bütün bilgi, duygu ve düşünce evrenini dinleme yoluyla oluşturur.

İnsanların birbirleriyle olan iletişimlerinin % 42’sini dinleme oluşturmaktadır ve öğrenciler okulda birbirlerini ve öğretmenlerini günde 2,5-4 saat dinlemektedirler. Bu sonuçlar, okuldaki öğrenmeyle dinleme arasında sıkı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Göğüş, 1978, 227).

Yalçın, (2002,45), öğrencilere, artık öğretmeni anlamaya başladığı bir seviyeden itibaren sistemli bir dinleme eğitimi verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ancak okulda dinleme çalışmalarının faydalı olması için yerine getirilmesi gereken bazı ön şartlar vardır. Bunlar: hazır bulunuşluk, dikkat ve öğretmenin rehberliğidir (Umagan, 2007, 155).

İlköğretimde çocuklara çeşitli dinleme etkinlikleri uygulamak, onların ilerleyen yıllarda, yetişkinlik dönemlerinde daha iyi dinleyiciler olmalarına katkı sağlayacaktır (Funk and Funk, 1989, 661). Öğrencilerin, çevrelerindeki işitsel unsurlara yönelik farkındalıklarını oluşturmak ve geliştirmek, diğer becerilerin de geliştirilmesi açısından son derece önemlidir.

Dinleme becerisi diğer becerilerin aksine doğrudan doğruya gözlenemeyen içsel bir süreçtir (Barın, 2002: 18). Bu nedenle hem çok soyut hem de ölçme ve değerlendirmesi yapılamayan bir beceri olarak kabul edilmekte ve öğretmenler tarafından eğitiminin verilmesi zor bir alan olarak görülmektedir. Bu becerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi her şeyden önce öğrencilerin dinleme becerileriyle ilgili eksiklik ve yeterlilik düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Bu çalışmada, 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Başka bir ifadeyle ölçek, öğrencilerin dinleme becerileri konusunda kendilerini nasıl algıladıklarını belirlemeye yöneliktir.

Çalışmanın başında ilgili literatür taranmış, ulaşılan çalışmaların verilerinden ve 2005 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan dinleme kazanımlarından hareketle 60 maddelik deneme formu oluşturulmuştur. Yapılan ilk analizlerde, ayırt edicilik özelliği çok düşük olan 9 madde çıkarılarak 51 maddelik ölçek formu hazırlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Örneklem

Bu araştırma, Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı eğitim-öğretim hizmeti veren, sosyo-ekonomik durumları farklı, 4 ilköğretim okulunun 6. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenci sayısı 238’dir. Ölçeğin geçerlik-güvenirlik çalışmaları bu örneklem üzerinden yapılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarını belirlemeye yönelik, 2005 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan dinleme kazanımlarının belirli konularda sınıflandırılmasıyla, 5 temel boyut belirlenmiştir. Yapılan sınıflandırma,

- Öğrencilerin, görgü kurallarına göre dinleme becerilerinin incelenmesi (13 madde),
- Öğrencilerin, anlama-çözümleme durumlarına göre dinleme becerilerinin incelenmesi (16 madde),
- Öğrencilerin, değerlendirme yapabilme durumlarına göre dinleme becerilerinin incelenmesi (5 madde),
- Öğrencilerin, söz varlığını geliştirme durumlarına göre dinleme becerilerinin incelenmesi (6 madde),
- Öğrencilerin, dinleme alışkanlıklarının etkililiğine göre dinleme becerilerinin incelenmesi (10 madde), şeklindedir.

Yukarıda sıralanan ölçütler doğrultusunda hazırlanan anket, 5 bölümden oluşmuştur.

Ölçekteki maddeler dört basamaklı Likert tipi (Her zaman, Sık sık, Bazen, Hiçbir zaman) ölçek şeklinde ifade edilmiştir. Puanlama “Her zaman (4), Sık sık (3), Bazen (2), Hiçbir zaman (1)” olacak şekilde yapılmıştır. Yani ölçekten alınabilecek en düşük puan $1 \times 51 = 51$, en yüksek puan ise $4 \times 51 = 204$ olacaktır. Ölçekten alınacak düşük puanlar öğrenciye ait olumsuz, yüksek puanlar ise olumlu algılamaları ifade edecektir. Bu yüzden ölçekteki maddelerden olumsuz anlam taşıyanlar tersten puanlanmıştır. Tersten puanlanan maddeler ölçeğin 51 maddelik son formundaki B-16, D-2, E-2 ve E-10 numaralı maddelerdir.

3. BULGULAR

3.1. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarını belirlemeye yönelik hazırlanan anketin geçerliği iki yöntemle test edilmiştir:

3.1.1. Kapsam Geçerliği

Uzman Görüşleri - Ön İnceleme yöntemiyle ölçeğin ölçülmek istenen nitelikleri yeterli ve uygun bir şekilde ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Ölçeğin başlangıçta pilot uygulama için hazırlanan 60 maddelik formundan uzman yorum ve görüşleri doğrultusunda 9 madde çıkarılmış ve böylece ölçeğin 51 maddelik deneme formu oluşturulmuştur.

Ölçeğin 51 maddelik son halinin, 238 kişiye uygulanması sonucu elde edilen madde istatistikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Madde İstatistikleri

Madde No	X (Aritmetik Ortalama)	SS (Standart Sapma)	N (Kişi Sayısı)
A1	3,1933	,99176	238
A2	3,2983	,99327	238
A3	3,3361	,85957	238
A4	3,2983	,85146	238
A5	3,0420	,97992	238
A6	3,4202	,77401	238
A7	3,4706	,78298	238
A8	2,9748	1,00179	238
A9	2,9832	,95452	238
A10	2,7395	1,04710	238
A11	3,2689	,89251	238
A12	3,0966	,96079	238
A13	3,2101	,92662	238
A14	3,0210	,99130	238
B1	3,5546	,75972	238
B2	2,6975	,95072	238
B3	3,4664	,79882	238
B4	3,0252	,96751	238
B5	3,4076	,84060	238
B6	2,8655	,90404	238
B7	3,2143	,87649	238
B8	2,9748	,98050	238
B9	2,5168	1,00512	238
B10	3,0504	,97087	238
B11	3,3824	,83238	238
B12	3,1134	,90925	238
B13	3,0756	,87303	238
B14	3,0714	,90890	238
B15	3,7311	,61208	238

B16	3,0840	1,24663	238
C1	3,1639	,89209	238
C2	3,3445	,80543	238
C3	3,1555	,93060	238
C4	3,0420	1,02208	238
C5	3,0714	,94531	238
D1	3,1092	,95281	238
D2	2,7605	1,09342	238
D3	3,2983	,89494	238
D4	3,2857	,84836	238
D5	2,9832	,96332	238
D6	2,9118	1,01289	238
E1	3,3739	,81577	238
E2	3,0504	1,18961	238
E3	3,1765	,85336	238
E4	3,1218	,96667	238
E5	3,2857	,88725	238
E6	3,4412	,85358	238
E7	2,8866	1,03512	238
E8	3,3361	,90733	238
E9	3,1807	,98347	238
E10	3,3277	1,04828	238

Tablo 2’de uygulamaya katılan 238 kişinin her bir maddeden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları yer almaktadır.

3.1.2. Madde Analizi

Hazırlanan ölçeğin maddelerinin ayırt ediciliğini ve her bir maddenin testin bütünüyle ne derece aynı amaca yönelik olduğunu belirlemek için madde analizi yapılmıştır. Tablo 3’te her bir maddenin testin bütünüyle olan ilişkisini gösteren madde toplam korelasyonları ve söz konusu maddenin ölçekten çıkarılması durumunda ölçek istatistiklerinde (aritmetik ortalama, varyans ve içtutarlılık katsayısı) meydana gelecek değişiklikler görülmektedir.

Tablo 3: Madde – Ölçek İstatistikleri

Madde No	Madde Silinirse Aritmetik Ortalama	Madde Silinirse Ölçeğin Varyansı	Madde -Toplam Korelasyonu	Madde Silinirse Cronbach Alfası
A1	157,6975	366,144	,427	,899
A2	157,5924	365,837	,435	,899
A3	157,5546	370,240	,374	,900
A4	157,5924	370,192	,379	,900
A5	157,8487	377,530	,127	,903
A6	157,4706	370,849	,399	,900
A7	157,4202	368,515	,473	,899
A8	157,9160	365,520	,439	,899
A9	157,9076	370,169	,334	,900
A10	158,1513	369,977	,304	,901
A11	157,6218	366,785	,461	,899
A12	157,7941	362,713	,538	,898
A13	157,6807	368,556	,391	,900
A14	157,8697	366,772	,410	,899

B1	157,3361	367,355	,529	,898
B2	158,1933	369,203	,362	,900
B3	157,4244	369,587	,427	,899
B4	157,8655	362,016	,554	,898
B5	157,4832	368,740	,430	,899
B6	158,0252	365,029	,506	,898
B7	157,6765	366,625	,475	,899
B8	157,9160	367,942	,384	,900
B9	158,3739	368,539	,357	,900
B10	157,8403	367,536	,399	,899
B11	157,5084	367,061	,489	,899
B12	157,7773	369,693	,367	,900
B13	157,8151	371,603	,326	,900
B14	157,8193	368,343	,406	,899
B15	157,1597	374,785	,345	,900
B16	157,8067	377,600	,086	,904
C1	157,7269	367,457	,441	,899
C2	157,5462	367,456	,493	,899
C3	157,7353	366,339	,453	,899
C4	157,8487	366,298	,409	,899
C5	157,8193	369,068	,368	,900
D1	157,7815	368,433	,383	,900
D2	158,1303	386,012	-,090	,906
D3	157,5924	365,331	,503	,898
D4	157,6050	370,738	,364	,900
D5	157,9076	370,861	,311	,900
D6	157,9790	361,945	,528	,898
E1	157,5168	366,057	,532	,898
E2	157,8403	378,557	,073	,904
E3	157,7143	367,851	,451	,899
E4	157,7689	370,178	,329	,900
E5	157,6050	367,902	,430	,899
E6	157,4496	369,810	,390	,900
E7	158,0042	367,143	,381	,900
E8	157,5546	372,130	,297	,901
E9	157,7101	368,266	,374	,900
E10	157,5630	378,812	,084	,903

Tablo 3 incelendiğinde madde- toplam korelasyonlarının -0,090 ile 0,554 arasında değiştiği ve bazı maddelerin yeterli görülen korelasyon değerini taşımadığı görülmektedir. Madde- ölçek korelasyonu sütununda korelasyon değeri oldukça düşük olan A5, B16, D2, E2 ve E10 maddelerinin, ölçülmek istenen özellikleri yeterince ölçmediği, ayrıca söz konusu maddelerin ölçekten çıkarılması durumunda Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının da yükseldiği, yani bu 5 maddenin, ölçeğin güvenilirliğine negatif yönde etki yaptığı görülmektedir. Söz konusu 5 madde haricinde diğer maddelerin, madde-toplam korelasyonu için gerekli görülen 0,20 değerinin üstünde olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, 51 maddelik formdan A5 (Her türlü konuşmayı dinleyebilirim.), B16 (Mecbur olduğum için dinlerim.), D2 (Anlamadığım kelime veya kelime grubu varsa metinden koparım.), E2 (Dinlemenin çok önemli bir etkinlik olmadığını düşünürüm.) ve E10 (Dinleti etkinliklerini (şiir, masal...vs) gereksiz bulurum.) maddelerinin çıkarılması durumunda, daha güvenilir bir ölçek elde edileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Ölçeğin güvenilirliğini negatif yönde etkileyen maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra yapılan analiz sonucunda 46 maddeden oluşan ölçeğin son halinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının 0,916 olduğu

görülmüştür. Böylece daha güvenilir bir ölçek elde edilmiştir. Söz konusu maddelerin ölçekten çıkarılmasından sonra yapılan analiz sonucunda elde edilen madde-ölçek istatistiği verileri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Madde- Ölçek İstatistiği
(A5, B16, D2, E2 ve E10 maddeleri çıkarıldıktan sonra)

Madde No	Madde Silinirse Aritmetik Ortalama	Madde Silinirse Ölçeğin Varyansı	Madde- Toplam Korelasyonu	Madde Silinirse Cronbach Alfa’sı
A1	142,4328	352,955	,424	,915
A2	142,3277	352,601	,433	,915
A3	142,2899	356,848	,374	,915
A4	142,3277	357,192	,367	,915
A6	142,2059	357,776	,388	,915
A7	142,1555	355,288	,469	,914
A8	142,6513	352,726	,425	,915
A9	142,6429	355,648	,366	,915
A10	142,8866	356,894	,297	,916
A11	142,3571	353,328	,465	,914
A12	142,5294	349,238	,545	,913
A13	142,4160	354,826	,403	,915
A14	142,6050	353,540	,408	,915
B1	142,0714	354,058	,528	,914
B2	142,9286	355,721	,366	,915
B3	142,1597	356,177	,429	,915
B4	142,6008	349,363	,537	,913
B5	142,2185	354,965	,444	,914
B6	142,7605	351,719	,507	,914
B7	142,4118	352,741	,493	,914
B8	142,6513	354,507	,386	,915
B9	143,1092	354,511	,376	,915
B10	142,5756	354,026	,404	,915
B11	142,2437	354,143	,476	,914
B12	142,5126	356,023	,376	,915
B13	142,5504	357,810	,338	,915
B14	142,5546	355,573	,389	,915
B15	141,8950	361,588	,334	,915
C1	142,4622	353,507	,460	,914
C2	142,2815	354,304	,488	,914
C3	142,4706	352,411	,471	,914
C4	142,5840	351,923	,437	,914
C5	142,5546	354,712	,397	,915
D1	142,5168	354,242	,407	,915
D3	142,3277	351,529	,519	,914
D4	142,3403	357,331	,364	,915
D5	142,6429	356,779	,331	,916
D6	142,7143	348,129	,545	,913
E1	142,2521	352,426	,543	,914
E3	142,4496	354,232	,460	,914
E4	142,5042	356,108	,348	,915

E5	142,3403	354,597	,430	,915
E6	142,1849	356,050	,402	,915
E7	142,7395	352,691	,411	,915
E8	142,2899	358,789	,295	,916
E9	142,4454	355,193	,366	,915

Bu yöntemde her bir maddeden elde edilen puanlar ile testin bütününden elde edilen puanların karşılaştırılması yapılmıştır. Elde edilen korelasyon katsayısı o maddenin geçerlik katsayısı olup testin bütünü ile tutarlılığını göstermektedir. Tablo 4 incelendiğinde ölçeğin son halinde madde-toplam korelasyonlarının 0,297 ile 0,545 arasında değiştiği ve bu haliyle ölçekte sorunlu bir madde olmadığı görülmektedir. Ayrıca A5, B16, D2, E2 ve E10 maddeleri ölçekten çıkarıldıktan sonra ölçeğin son halinde, 238 kişiye yapılan uygulama sonuçlarına göre elde edilen veriler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Ölçek İstatistiği

(A5, B16, D2, E2 ve E10 maddeleri çıkarıldıktan sonra)

Aritmetik Ortalama	Varyans	Standart Sapma	Madde Sayısı
145,6261	369,737	19,22855	46

Tablo 5, ölçeğin son şekli olan 46 maddelik formunun 238 kişiye uygulanması sonucunda yapılan analizden elde edilen aritmetik ortalama, varyans ve standart sapma değerlerini göstermektedir.

3.2. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarını belirlemeye yönelik hazırlanan anketin güvenilirliği iki yöntemle test edilmiştir:

3.2.1. Ölçeğin İç Tutarlılık Düzeyi

Ölçeğin güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanmış ve hazırlanan 5 boyutlu ölçek için bulunan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Ölçeğin Güvenirlik Katsayısı

Cronbach Alfası	Madde Sayısı
0,916	46

Cronbach Alfa katsayısının 0,70’ten büyük olması ölçeğin içtutarlılık yönünden güvenilirliğini göstermektedir. Tablo 6’dan de anlaşılacağı gibi, ölçeğin 46 maddelik son formundan elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,916’dır. Bu sonuç bize, hazırlanan ölçeğin güvenilir olduğunu ifade etmektedir.

3.2.2. İki Uygulama Arasındaki Tutarlılık

Ölçeğin kararlılık, yani puan değişmezliği anlamına gelen güvenilirlik düzeyi test-tekrar test yöntemiyle bulunmuştur. Ölçeğin 46 maddelik son formu, uygulamanın yapıldığı 37 öğrenciye 4 hafta sonra tekrar uygulanmıştır. İki uygulama puanlarının karşılaştırılması sonucunda elde edilen korelasyon değerleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Test- Tekrar Test Puanlarının Karşılaştırılması Sonucunda Elde Edilen Korelasyon Değerleri

		ib1	ib2	ib3	ib4	ib5	igt
bb1	Pearson Korelasyonu	0,699 (**)					
bb2	Pearson Korelasyonu		0,738 (**)				
bb3	Pearson Korelasyonu			0,577 (**)			
bb4	Pearson Korelasyonu				0,633 (**)		
bb5	Pearson Korelasyonu					0,650 (**)	

bgt	Pearson Korelasyonu						0,821 (**)
**	p< 0.01						
*	p< 0.05						

Tablo 7’de, 5 boyuttan oluşan ölçeğin her boyutunun ve bu boyutlardan elde edilen genel toplamların ilk uygulama ile ikinci uygulama karşılaştırmaları yapılmış, iki uygulama arasındaki tutarlılık düzeyi ortaya konmuştur:

Birinci boyutun ilk uygulamasının (bb1), korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla (ib1) karşılaştırılması $r = 0.70$ olup $p < 0.01$;

İkinci boyutun ilk uygulamasının (bb2), korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla (ib2) karşılaştırılması $r = 0.73$ olup $p < 0.01$;

Üçüncü boyutun ilk uygulamasının (bb3), korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla (ib3) karşılaştırılması $r = 0.58$ olup $p < 0.01$;

Dördüncü boyutun ilk uygulamasının (bb4), korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla (ib4) karşılaştırılması $r = 0.63$ olup $p < 0.01$;

Beşinci boyutun ilk uygulamasının (bb5), korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla (ib5) karşılaştırılması $r = 0.65$ olup $p < 0.01$;

Boyut toplamlarının ilk uygulamasının (bgt), korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla (igt) karşılaştırılması $r = 0.82$ olup $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Elde edilen bu bulgular, ölçeğin, iki uygulama arasındaki değişmezlik yönünden de güvenilir olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarının düzeyini belirleyen bir anket geliştirmektir. Ölçeğin geçerlik incelemesinde kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca her bir maddenin ölçeğin tümüyle olan korelasyonu hesaplanarak aynı amaca yönelik olma bakımından madde-ölçek ilişkisine bakılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği ise içtutarlılık (Cronbach Alfa) ve test-tekrar test yöntemleriyle hesaplanmıştır.

Sonuç olarak; ölçeğin maddeleri hem aynı amaca yönelik işlevsellik, hem de zamana göre değişmezlik özelliği taşımaktadır. Gerek tüm maddeler arasındaki tutarlılığı (iç tutarlılık) veren Cronbach Alfa katsayısı, gerekse test-tekrar test yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayısı ölçeğin yeterli derecede güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları bulgularına dayanarak, hazırlanan ölçeğin, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi dinleme becerisi farkındalıklarının ne düzeyde olduğunu ortaya koyacağı ve dinleme becerilerini geliştirmek için neler yapılması gerektiği konusunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, geliştirilen bu ölçek öğrencilerin dinleme farkındalıklarını belirlemek amacıyla ilköğretim 6. sınıflarda uygulanabilir.

Dinleme eğitimi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, geliştirilmiş herhangi bir ölçeğe rastlanmamaktadır. Genel olarak Türkçe eğitimi alanında ölçek geliştirme ile ilgili çalışmalar oldukça azdır. Araştırmacıların bu konuyla ilgili çalışmalar yapması, alandaki boşluğu önemli ölçüde kapatacaktır.

KAYNAKÇA

- BUZAN, T., (2006), *Aklını En İyi Şekilde Kullan*, (Çev. Banu Ergüder), Arion Yayınevi, İstanbul.
- BARIN, M., (2002). *Yabancı Dil Öğretiminde Dinleme Becerisinin Önemi*, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 28-29, Haziran-Aralık, s. 17-22.
- FUNK, H. D. and FUNK, G. D. (1989). *Guidelines for Developing Listening Skills*. The Reading Teacher, pp.660-663
- GÖĞÜŞ, Beşir. (1978). *Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Ankara:Gül Yayınevi,
- MEB İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6., 7., 8. Sınıflar) (2005)**, Ankara: MEB Yayınları,

- OZMAN, E., B. GÜRBÜZ, (2006). *Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı Işığında Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesine ve Değerlendirilmesine Yönelik Bir Örnek*, Eğitimde Çağdaş Yönelimler III 'Yapılandırmacılık ve Eğitimi Yansımaları' Sempozyumu Bildiri Kitabı, s. 140-142, Özel Tevfik Fikret Okulları, İzmir.
- ÖZBAY, Murat. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ROBERTSON, A. K., (2008). *Etkili Dinleme*, (çev. E. Sabri Yarmalı), Hayat Yayınları, İstanbul.
- SEVER, Sedat. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- TAŞER, Suat. (1996). *Konuşma Eğitimi*, İstanbul: Papirus Yayınları.
- UMAGAN, Suat. (2007). *Dinleme Eğitimi, İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (Ed.: A.Kırkkılıç, H.Akyol), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- YALÇIN, Alemdar. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

EK: DİNLEME BECERİSİ FARKINDALIK ANKETİ

Değerli öğrenciler;

Elinizdeki anket, etkili bir Türkçe öğretimi için, sizin dinleme becerilerinizle ilgili farkındalıklarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Vereceğiniz cevaplar bilimsel verilere ulaşmak için kullanılacak, isminiz ve anket sonuçlarınız kimseye verilmeyecektir. Geçerli ve güvenilir bilgiler elde etmemiz için soruların tümünü içtenlikle okuyup cevaplamanızı bekliyoruz. Göstereceğiniz ilgi ve araştırmaya yapacağınız katkı için şimdiden teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN

Gülnur AYDIN

Adı – Soyadı: Okulu: Sınıfı: No:

A. Öğrencilerin, Görgü Kurallarına Göre Dinleme Becerilerinin İncelenmesi	Her zaman	Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman
1. Dinlediğim kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.				
2. Konuşan birini dinlerken kimseyi rahatsız etmem.				
3. Dinlediğim konuyla ilgili soru sormak için uygun bir zamanı beklerim.				
4. Dinlediğim konuyla ilgili görüşlerimi belirtmek için uygun zamanda söz alırım.				
5. Sınıfta herhangi bir konuda oluşturulan tartışma ortamında arkadaşlarımla fikirlerimi saygıyla dinlerim.				
6. Dinlediğim kişilere ve onların görüşlerine karşı hoşgörülü davranırım.				
7. Dinlerken tarafsız olurum; ön yargı taşımam.				
8. Dinlerken göz teması kurmaya özen gösteririm.				
9. Dinlerken, hoşlanmadığım bir şey söylenirse bile konuşmacıya karşı olumsuz tavır takınmam.				
10. Dinleme esnasında konuya yoğunlaşıyorum.				
11. Dinleme esnasında dikkatimi dağıtacak şeylerle ilgilenmem.				
12. Dinlerken hemen sonuç çıkarmaya veya yorum yapmaya kalkışmam; konuşmacının yorumunu beklerim.				
13. Dinlerken kendimi konuşmacının yerine koyarım.				

B. Öğrencilerin, Anlama-Çözümleme Durumlarına Göre Dinleme Becerilerinin İncelenmesi	Her zaman	Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman
1. Dinlerken önce dinlediğim konunun özünü anlamaya çalışırım.				
2. Dinleme esnasında dikkatimi çeken noktaları not ederim.				
3. Dinlerken metnin bütününe anlamaya çalışırım.				
4. Dinlerken ana fikir cümlesi çıkarmaya çalışırım.				
5. Dinlediğim metnin türünün (şiir, hikâye, masal vs...) ne olduğunu anlamaya çalışırım.				
6. Dinlerken metnin olay örgüsünü çıkarmaya çalışırım.				
7. Dinlerken metindeki kişi, varlık, yer, zaman ve olay/lar arasındaki ilişkileri zihnime yerleştirmeye çalışırım.				
8. Dinlerken zihnimden sorular sorarım.				
9. Dinlediklerimin kalıcı olması için dinleme esnasında zihin haritaları çizerim.				
10. Dinlerken metnin devamını tahmin edebilirim.				
11. Dinleme metinlerinden sonra çalışma kitabımda bulunan dinleme etkinliklerini kolayca yapabilirim.				
12. Kendimi dinlediğim metindeki kişi veya varlıkların yerine koyarak onların duygu ve düşüncelerini kendi bakış açımıyla ifade ederim.				
13. Dinlediğim metindeki probleme farklı çözümler bulmaya çalışırım.				
14. Dinlediklerimden çıkardığım dersleri günlük hayatta kullanmaya özen gösteririm.				
15. Anlamak/öğrenmek için dinlerim.				

C. Öğrencilerin, Değerlendirme Yapabilme Durumlarına Göre Dinleme Becerilerinin İncelenmesi	Her zaman	Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman
1. Dinlerken konuşma akışının beni ne derece etkilediğini düşünürüm.				
2. Dinlediğim bir metnin vermeyi amaçladığı mesajın doğru olup olmadığını düşünürüm.				
3. Dinlediklerimden çıkardığım dersi nerelerde ve ne zaman kullanabileceğime dair değerlendirmeler yaparım.				
4. Dinlediğim kişinin (eğer kaset, cd vs... kaydı değilse) konuşma anındaki jest-mimik-ses tonu kullanımını gözlemlerim.				
5. Dinlediklerimin benim hayatımla ilişkisini sorgularım.				

D. Öğrencilerin, Söz Varlığını Geliştirme Durumlarına Göre Dinleme Becerilerinin İncelenmesi	Her zaman	Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman
1. Dinlerken anlamadığım kelime veya kelime grubu olursa, daha sonra öğrenmek amacıyla not alırım.				
2. Bilmediğim kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin etmeye çalışırım.				
3. Eğer dinlediğim kelime hakkında herhangi bir tahminde bulunamıyorsam sözlüğe bakarım.				

4. Dinlerken kelimelerin başka anlamlarını da düşünürüm.				
5. Dinlediğim metindeki kelimelerin veya cümlelerin –eğer varsa- yan/mecaz anlamlarını ayırt etmeye çalışırım.				

E. Öğrencilerin, Dinleme Alışkanlıklarının Etkililiğine Göre Dinleme Becerilerinin İncelenmesi	Her zaman	Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman
1. İyi bir dinleyiciyim.				
2. Dinlediklerimle ilgili her soruya cevap verebilirim.				
3. Dinlediğimi anlamakta zorlanmam.				
4. Dinlerken uymam gereken kurallara (yoğunlaşmak, başka bir şeyle ilgilenmemek, sabırlı ve saygılı olmak vs...) riayet ederim.				
5. Dinleme etkinliklerinden çok zevk alırım.				
6. Seviyeme uygun dinleme kayıtlarını arşivlerim.				
7. Şiir dinletilerine katılmak hoşuma gider.				
8. Okulda yapılan herhangi bir dinleti etkinliğine katılmaktan zevk alırım.				